

DOĞUMUNUN 100. YILINDA ABBAS SAYAR'IN HAYAT-ESER ÇİZGİSİNE KISA BİR BAKIŞ

Ramis Karabulut

■ Asıl adı Nail Abbas Sayar'dır¹. Şair, romancı, hikâyeci, gazeteci kimliğiyle, memleket sevgisi, cesur ve güçlü kalemiyle tanınmıştır. Hakiki bir aydın tavrı sergilemiş sanatçılardandır. Velut bir yazar olarak doğduğu toprağa, Yozgat'a, ülkesine aşk derecesinde bağlı, doğru bildiğini cesurca söylemekten çekinmeyen bir mizaca sahiptir. Kurtuluş Savaşı sonrası ve İkinci Dünya Savaşı arası döneminin (1923-1945) yoksulluk ve zorlukları içinde yetişmiştir. Eserlerini okuyan herkes onun hakiki bir söz ustası olduğunu hemen fark eder. Rahat bir söyleyişe, kendine has akıcı ve doğal bir üsluba sahiptir.

Sayar, 21 Mart 1923 tarihinde Yozgat'ın Aşağı Çatak Mahallesi'ndeki babaevinde dünyaya gelir. Babası Mehmet Abdüllatif Sayar Bey (1883-1952), annesi İkbâl Sayar Hanım'dır (1904-20 Şubat 1939). Yazar, sekiz çocuklu ailenin beş erkek, üç kız çocuğundan üçüncüsüdür. İlk ve ortaöğrenim devresinde başarılı bir öğrencidir. Yozgat'ta 1935'te ilkokulu, 1938'de ortaokulu ve 1941'de liseyi bitirir. Ortaokul ve lise yıllarında devam ettiği Yozgat Halkevinde resim, müzik, tiyatro ve saz kurslarına katılır. Liseyi bitirip askere gidinceye kadar (1941-1943) kısa bir süre vekil öğretmenlik, 1942 yılı yazından Mart 1943'e kadar Sorgun'da iâşe memurluğu görevinde bulunur. Mart 1943'ten Eylül 1945'e kadar yedek subay olarak 33 aylık askerlik hizmetini yerine getirir.

Sayar, askerlik bitiminden kısa bir süre sonra Hayrünnisa Nefesli Hanım'la İstanbul'da dünyaevine girer (1946). Bu günlerde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne kayıt yaptırır. Aynı zamanda Deniz Yolları Liman Atölyesi'nde işçi kadrosunda muhasebe memuru olarak çalışmaya başlar. 6 Aralık 1946'da oğlu Ahmet Güner Sayar dünyaya gelir. O günlerde ilk şiir kitabı *Gönül Sandalı*'ni bastırır. 1947'den sonraki hayatı, İstanbul-Yozgat

¹ Yazar hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Karabulut, 2011.

arasında gidip gelmeler şeklindedir. Bu süreç 1970'lerin başlarına kadar devam eder.

Sayar'ın fakülteadaki öğrencilik günleri, aynı zamanda çok partili hayata geçişin yaşandığı döneme rastlar. Fakülteadaki siyasi oluşumların içindedir. O günlerde üniversite çevresinde hâkim olan milliyetçi akım içinde; "Türk Kültür Ocağı" mensupları arasında yer alır. 1946-1957 arasında DP Yozgat teşkilatında aktif siyaset yapar. Bu arada ancak 12 sayı devam edebilecek olan *Bozok* adlı gazeteyi (22 Mart 1947-1 Mart 1948) İstanbul'da çıkarmayı başarır. Çeşitli özel sebeplerle beşinci dönemin sonunda Farsçadan sertifika alarak Edebiyat Fakültesindeki öğrenimini yarıda bırakır, Yozgat'a döner.

Mart 1948'de İstanbul'dan Yozgat'a dönen yazar, *Bozok* gazetesini 10 Nisan 1948'de çıkarmaya başlar. *Bozok*'un bu ilk yayın hayatı ancak 23 sayı devam edebilir. Böylece *Bozok*, yayın hayatına 30 Ekim 1952 tarihli 24. sayıya, yani İstanbul'da Abbas Sayar Matbaası'nın kuruluşuna kadar dört yıl gibi bir süre ara verir.

Bozok gazetesinin dört yıllık yayın hayatına ara verdiği dönemde (Sayı: 23, 6 Eylül 1948-Sayı: 24, 30 Ekim 1952) yazar, Yozgat'ın Yerköy ilçesi Sekili Köyü civarında 1950 yılında yakın arkadaşı Dr. Ahmet Sungur (CHP Yozgat Milletvekili) ile ortak tarım işine girer. O yıl güzel bir ürün alır, iyi para kazanırlar. *Yılık Atı* ve *Çelo* romanlarının ve bazı hikâyelerinin konusu bu tecrübeye dayanır.

İstanbul'a tekrar dönen (1950) ve Abbas Sayar Matbaası'nı kuran yazar, matbaacılığa başlar. Ardından 30 Ekim 1952 tarihli 24 sayısıyla kaldığı yerden *Bozok*'u önce İstanbul'da, sonra da Yozgat'ta çıkarmaya başlar. Böylece *Bozok* gazetesi 47 yıl süreyle 29 Aralık 1995 tarihine kadar yayın hayatını aralıksız sürdürür. *Bozok* gazetesi, yazarın 1989 yılında yeniden evlenip Ayvalık'a yerleşinceye kadar hayatının en önemli meşgalesi olur. Gazetecilik onun için adeta bir sığınaktır. Sürekli başmakaleler, şiirler, hikâyeler, romanlar, gezi notları, anılar, aforizmalar vs. yazar. Adeta gazeteyi tek başına çıkarır.

1954'te İstanbul'da matbaacılığa dayalı üç ayrı iş yeri vardır ve Yozgat'ta *Bozok* gazetesini, Yerköy'de de *Yerköy Gazetesi* ve matbaasını kurar. 1957 seçimlerinde aday adayı olur. Adaylığının kabul edilmemesi üzerine politikadan ömür boyu uzaklaşır. 1955 yılından itibaren gazetesinde yayınladığı şiirlerini

Bozok gazetesinin ilk sayısının birinci sayfası.

zaman zaman kitaplaştırır. 1955'te ikinci şiir kitabı *Sereserpe*, 1959'da arka arkaya üçüncü ve dördüncü şiir kitapları *Necoya Mektuplar*, *Gibi*, 1966'da *Şey* ve *Esinti* adlı beşinci ve altıncı şiir kitaplarını yayımlar.

Sayar'ın bir ilgi alanı da bağcılıktır. Yozgat'ın Nohutlu sırtlarında kendi emeğiyle yetiştirdiği meyve fidanlarıyla dolu bağ, onu avutan ve eğlendiren önemli bir mekândır. *Can Şenliği* romanı ve eserdeki *Hüseyin Ağa* tipi bu bağın ürünüdür. Bir başka ilgi alanı da seyahat etmektir. Çok seyahat eden bir kişi olduğunu *Bozok* gazetesine yazdığı çok sayıda seyahat notları göstermektedir. Yazar, Anadolu ve Avrupa'ya yaptığı seyahatlerinin notlarını gazetesinde zaman zaman tefrika eder.

Yozgat'ın ilk yerel gazetesi olma özelliğini taşıyan *Bozok*, 1970-1980'li yılların kötü ekonomik koşulları nedeniyle zar zor ayakta durmayı başarır. Yazarın bu dönemde ardı ardına yayımladığı üç romanı ona üç ödül getirir. *Yılık Atı* romanı Ekim 1970'te yayımlanır ve 22 Şubat 1971 tarihinde TRT'nin açtığı roman yarışmasında başarı ödülü kazanır. 1972'de ikinci romanı *Çelo*'yu yayımlar ve bu eseriyle de 1973 Yılı TDK Roman Yarışması'nda (50. yıl) birincilik ödülüne layık görülür. Bunun ardından 1974'te *Can Şenliği* romanı yayımlanır ve 1975 Yılı Madaralı Roman Yarışması'nda birincilik ödülü kazanır. 1954'ten başlayarak gazetesi *Bozok*'ta tefrika ettiği öykülerinden dördünü bir arada *Yorganımı Sıkı Sar* (1976) adıyla yayımlar. Aynı yıl *Yılık Atı* romanı Ünal Küpeli ve Hüseyin Karakaş yönetiminde TRT Ankara Televizyonu tarafından filme alınır.

İlk üç romandan sonra Almanya'ya işçi göçü konusunu işlediği *Dik Bayır* (1977) ve bundan on yıl sonra Beyoğlu anılarından hareketle yazdığı *Tarlabaşı Salkım Saçak* (1987) adlı romanlarını yayımlar.

Sayar, 1989 yılında Ayvalık Lisesi edebiyat öğretmeni Hanife Ender Atabek Hanım'la ikinci evliliğini yapar ve Ayvalık'a yerleşir. Aynı yıl *Can Şenliği* romanı TRT Ankara Televizyonu tarafından dizi film yapılır. 1989'dan *Bozok*'un 1995 yılı sonundaki kapanışına kadar vakit buldukça Ayvalık'tan Yozgat'ta çıkmakta olan *İleri* ve *Yankı* gazetelerine yazılar ve şiirler göndermeye devam eder. Bu arada *Anılarda Yumak Yumak* (1990) romanını, gazetelerde yayımladığı aforizmalarından seçmelerden oluşan *Noktalar*'ı (1991) yayımlar. Daha sonra kitaplarındaki şiirleri ile gazetelerde çıkmış olan şiirlerinden seçtiklerini *Boşluğa Takılan Ses* (1992) adlı kitapta toplar.

Yazar, bazı dernek, sendika ve kuruluşların da üyesi olur: Yazarlar Sendikası, Edebiyatçılar Derneği, Pen Kulüp ve Türk Dil Kurumu üyelikleri vb.

Hayattayken çıkan son yazısı 9 Ağustos 1999 tarihli *İleri* gazetesindeki "Gece Bekçisi" adlı şiiridir (Sayar, 1999: 3):

*Saat on iki, saat bir
Kalk ey şair kılıklı adam
Yatağına gir.*

*Geceler bile şikâyetçi varlığından
Çilesi artıyor karanlığın seni gör-
dükçe*

*Saat on iki, saat bir
Kalk, sessizliğin katili adam
Yatağına gir.*

*Koymuşsun elini çenene
Dayamışsin alnını soğuk camlara
Neden bilinmez gönül vermişsin
Aydınlık dururken akşamlara.*

*Saat on iki, saat bir
Göm, gecenin koynuna dertleri
Yatağına gir.*

Bozkırın cesur kalemi, Ayvalık'taki evin-
de 5 Ağustos 1999 gecesinde beyin kana-
ması geçirmesi üzerine İzmir Dokuz Ey-
lül Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi
yoğun bakımına kaldırılır. Yedi gün ya-
şam mücadelesi verdikten sonra kurtarılamayarak 12 Ağustos 1999 tarihin-
de vefat eder. Yozgat'taki aile yakınlarının da bulunduğu Çatak Mezarlığı'na
defnedilir.

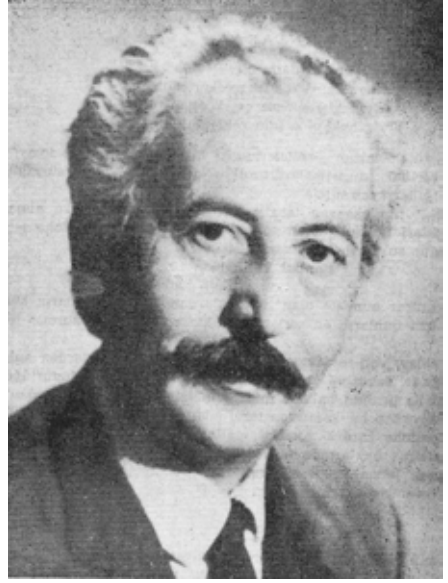
Bu gönül adamı "Mezar Taşıma" adlı şiiriyle (Sayar, 1970: 2) kendini en samimi
şekilde anlatmıştır:

*İnsanlar için iyilik dolu yüreğim
İçimde onların yeri ayrı, yurdu ayrı
Bir başı sevdalı garibim
Kimsem yok dünyada insandan gayri.*

*Öbür ucunda dünyanın
Bir çocuğun ayağına diken batsa
Canım yanar;
Elimde, avucum bir şey yok neyleyim,
Kalbimi size verdim insanlar...*

Yıkı Atı yazarı, kalbindeki coşkun sevgiyi insanlara samimiyetle verip bu
âlemden göçüverir.

Abbas Sayar, tam bir sevgi adamıdır. Aşk ve sevgiye doymayan bir yanı vardır.
İnsan ve tabiata aşırı düşkünlüğü eserlerine yansımıştır. Kabına sığmayan, öz-
gür tabiatlı bir yaratılışa sahiptir. Hiçbir zaman ideolojik bir söylem ve tutum
içinde olmamıştır. Bu onun yaratılışına aykırıdır.

Abbas Sayar'ın 1985 yılı Nesin Vakfı Edebiyat
Yılığında yer alan fotoğrafı.

Yozgat'ta çıkan İleri gazetesindeki Abbas Sayar'ın ölüm haberi (S 7700, 13 Ağustos 1999, s. 1).

Eserlerinin bütünü incelendiğinde onda iki farklı duyarlılığın var olduğu görülecektir:

1. Edebiyat dünyasına şiirle girmiş olan Abbas Sayar, önceleri ferdi duyarlılıkların şairi iken zaman içinde (1950'lerden sonra) sosyal ve ekonomik problemlere de yönelir. Gelenekle bağını hiç koparmaz. Eserlerinde lirik, hikemî, pastoral ve satirik şiir örneklerine sıkça rastlanır. Divan şiiri, Türk halk şiiri ve Birinci Yeni şiiri etkisi sürekli olmak üzere, yer yer Necip Fazıl ve Ahmet Hamdi Tanpınar etkilerini de görmek mümkündür.

2. Şiirdeki tutumu nesirde de devam eder. Yer yer ferdi duyarlılıklarını hikemî tarzda gazete yazılarında ortaya koyarken, bir yandan da roman ve hikâyele-riyle halkın geri kalmışlığını ve yoksulluğunu işleyerek, özellikle Anadolu'nun asırlardır ihmal edilmişliğini anlatmayı sanatının gayesi hâline getirir. Fakat bunu yaparken dönemindeki Toplumcu - Gerçekçiler gibi tek model, kalıplaşmış köy roman ve hikâyesi anlayışına kendini kaptırmaz. O, toplumsal sorunları esere dönüştürürken daha çok anılarına yaslanır ve gözlemci bir tavır sergiler. Başkaldırı ve kavgaya davet etmez. Yani ideolojik model sunmaz. Gazeteciliğinden gelen bir alışkanlıkla politik ve ekonomik yanlışları tasvir ederek, bunları duyurmayı tercih eder.

Abbas Sayar'ı yazmaya iten ve eserlerinin bütününe yansımış üç ana tema vardır:

1. Kendi iç dünyası (aşk acısı, yalnızlık, dışlanmışlık, mutluluk özlemi vb.),
2. Tabiata aşırı düşkünlük,

3. Toplum sorunları (özellikle Anadolu'nun geri kalmışlığı ve ekonomik sorunları).

İlk romanı *Yılkı Atı*'nin (1970) yayınlanması geç de olsa onu Türk edebiyatında iyi bir yere oturtur, edebî hayatının dönüm noktası olur. *Yılkı Atı* (1970), *Çelo* (1972) ve *Can Şenliği* (1974) ile ardı ardına alınan üç ödülle edebiyat tarihindeki yerini iyice pekiştirir. Ancak daha sonra yazdığı hikâye ve romanlarında aynı etkiyi sağlayamaz. İlk üç romanında edebiyat dünyasının çok ilgisini çeken ve beğenilmesine yol açan ne vardır? Bu sorunun cevabı için, "Romanlarındaki kurgunun orijinal olmasıdır." denilebilir. Yani o eserler döneminin alışılmış köy romanı modellerine benzemez. Ayrıca şiirli ve akıcı bir Türkçesi vardır. Bilhassa folklorik malzemenin başarılı kullanılmasından doğan etkili bir anlatım gücüne sahiptir.

Gazetelerde hemen her türde yazdığı binlerce yazı ve şiirleri büyük bir külliyat oluşturacak kadar çoktur. Ayrıca bir ömür Yozgat için çırpınmış olmasını da vurgulamak gerekir. Yozgat için 52 yıl hiç durmadan yazı yazmıştır. Yozgat üzerine yüzlerce yazısı derlenmeyi beklemektedir.

Yılkı Atı romanı, alegorik kurgusu ve üslubuyla kendi vadisinde hâlâ eşsiz bir eserdir. Abbas Sayar'ı bu eseri hatırına bile olsa doğumunun yüzüncü yılında anmak, okur olarak bir vefa borcudur. Ruhu şad olsun.

Kaynaklar

Karabulut, Ramis, "Nail Abbas Sayar: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri Üzerine Bir Araştırma, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Danışman: Prof. Nâzım H. Polat, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kırıkkale 2011.

Sayar, Abbas, "Mezar Taşıma", *Bozok*, S 5059, 27 Ağustos 1970, s. 2.

Sayar Abbas, "Serencam", *İleri*, S 7700, 13 Ağustos 1999, s. 3.